HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

השותפין פרק ראשון בבא בתרא ד.

מסורת הש"ס

ג) ויכמות כב: ב"ק נ: ב"מ מח: סב. סנהדרין מז. פה. מכות ח:], ס) סוכה נח: ע"ז, ג) [שם לוקח רבא], ד) ב"ק דלא סגיא ליה בלא מלכא, ה) מנילה טו., ו) משמעות, ז) נקי"ת: רלימה, ח) ס"ז ועבזי, ט) [וכן בפיקי דר"ת פ"ג], י) שייך לע"ב,

תורה אור השלם

1 גַּם בְּמַדְּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר:
קהלת י כ

2 אֲלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר:
שמות כב כז

3 כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר:
משלי ו כג

4 וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם:
ישעיהו ב ב

5 וְהָיָה אִם מְעַיְנֵי הָעֵדָה וְעָשׂוּ כָּל נַעֲשָׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָּל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: במדבר טו כד

6 אָמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ הִנְנִי מְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשִׁי גְּאוֹן עֻזְּכֶם מַחְמַד עֵינֵיכֶם וּמַחְמַל נַפְשְׁכֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם בֶּחָרֶב יִפֹּלוּ:
יחזקאל כד כא

7 וְאִנְבֵי הַיּוֹם רָךְ וּמְשׁוּחַ מֶלֶךְ וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי יְשַׁלֵּם יְיָ לְעֹשֵׂה הָרָעָה כְּרָעָתוֹ:
שמואל ב ג לט

8 וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמֶרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם:
בראשית מא מג

9 לָהֶן מַלְכָּא מַלְכֵי יִשְׁפַּר עֲלָךְ וְחַטָּאךְ בְּצִדְקָה פְּרָק וַעֲנָיָךְ בְּמָחֵן עֲנָיִן הֵן תְּהֲוֵא אַרְכָה לְשַׁלְוָתָךְ:
דניאל ד כד

10 כֹּלָא מְטָא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא:
דניאל ד כה

11 לְקָצַת יַרְחִין תְּרֵי עְשַׂר עַל הֵיכַל מַלְכוּתָא דִּי בָבֶל מְהַלֵּךְ הֲוָה: דניאל ד כו

12 וְתִקְרָא אֶסְתֵּר לְהָתָךְ מְשָׁרְתֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הָעֲמִיד לְפָנֶיהָ וְתְצַוֵּהוּ עַל מָרְדֳּכָי לָדַעַת מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה: אסתר ד ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ל מסתפינא איבא מינים דשמע מלמא ומזיל ומודע ליה ת"ל השתא מיהא לימא מינים גבן דמזיל ולימא ליה: (ב) שם סבר למחבייה בדמסיק: (ג) רש"י ד"ה ת"ל מאי וכו' מינצי ליה למיתנא:

רבינו גרשום

כלילא דיילי. כתר של מיני האנקה שהן עלוקות נותן סביב ראשו וניקרו עיניו: כי נר מצוה ותורה אור. אלו תלמידי חכמים שעוסקין בתורה אלו סנהדרין: ממלכותא. זו מלכות רומאי שהיה משועבד להם: שלחו ליה. ממלכות רומיים אם זיינך עלך בספרך כאן כלומר אם מלהמתך עליך שאתה מתגבר לשם ייחוסך כאן שיודעין אנו מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנוס אביו של הורדוס פעם אחת הלך על הרומיים להלחם ונצח וראה בשביה שפחה אחת יפת תואר וחמדה ועשה לה כדין תורה ובא עליה והוליד ממנה אותו הורדוס ולפיכך היו מחרפין אותו מיחוסו: קלניא. בן חורין נעשה: שישא. שיש לבן: ומרמרא. מנומרין: כוחלא. שחורין: כאדוותא דימא. כגלי הים שזו יורדת וזו עולה: שאני עבד משום דהוי שייך במצות עשה (שהזמן) [שאין הזמן] גרמא והורדוס עבד היה: בהונצ ודפנא. שנוהגין לעשות גדר מכפות תמרים ודפנא עץ אל (ערר) [ערמון] שקורין לו"ר וכיון דנתרצו לעשות כותל על זה ועל זה לעכב שלא יעשו אלא בכמנהג המדינה: קמ"ל. כיון דזה נותן מחצה וזה נותן מחצה אין צריך להביא ראיה: פיסקא וכן בגינה מקום שנהגו לגדור בגויל או בגזית וחיברו מעכב היו כופין אותו משום דאיכא היזק ראיה כדאוקימנא

עין משפט נר מצוה

מז א ב ג מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הל' ו סמג לאוין רט:
יז ד ה מיי' פ"ב מהל' רוצח הלכה טו:
יח ו מיי' פ"ג מהל' שכנים הל' טו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנז סעיף ד:
יט ז ח מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ה:
ב ט מיי' שם הל' י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמח סעיף ג:

לעזי רש"י

הרצו"ן [הירייצו"ן]. קיפוד. בי"ש [בי"ש] (בד"ה שישנא). (שיש) חום אפור. לו"ר. דפנה. בי"ש (בד"ה ודפנא). נרגירים, פרי הדפנה.

מוסף רש"י

שישא. שיש לבנון, לח לבן ונח שמוד ללח כעין ירוק, בלע"ז בי"ש (סוכה נא:). אפיק שפה ועייל שפה. שורה של מבנים ונכנסה ושורה יוצאת (שם). כי אידוותא דימא. כגלי הים, שמבנים משונים ממדותיהן זו מזו והעניים המתפתלות כאן שוטטות וגלגות כמילו גלי הים סח נדיש ועניש (שם). שהחבוהו מגדולתו. ימימ מתמוטות שהרי בלעם שבלבו תלתא מלכותו תלתא מלכותו וכן דיומס מתרי, שנתמר (דניאל ו) ועלה מנהון קרקיע תלתא די דעיל מד מנהון, וכן כותש, שנתמר (שם) ודעיל כולא במלכות דניים ובמלכות כותש פרסאה, וכמלך מתמוטות מתכו מגדולתו (מגילה טו:).

מוסף תוספות

א. דהכי נקטינן משמיהו דרבוותא קמאי ז"ל דכל קשיא לא לגמרי איתותב אלא למקשה בעלמא הוא דקשיא ואיכא נמי דהילכתא ניהנו. ממ"ץ.

רבינו גרשום (המשך)

[לעיל ב:] בגינה הסמוכה לעיר אבל בבקעה של שדות כו': הא סתמא. דיש שגודרין ויש שאין גודרין: השתא סתם גינה. דאיכא היזק ראיה אמרת לא ראין מחייבין סתם בקעה דליכא היזק ראיה מחייב: אמר אבי ה"ק. כלומר כגון חסורא מיחסרא וכן גינה סתם משום דאיכא היזק ראיה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו: א"ל רבא. לאבי: אי הכי כדקא תרצת א"כ מאי אבל דקתני במתני' אבל בבקעה אי אמרת בשלמא דרישא לא איירי בדינא דבקעה כלל היינו דקתני בסיפא אבל בבקעה דעד השתא לא איירי בדינא דבקעה אלא לדעתך דתרצת דרישא איירי בבקעה מאי אבל בבקעה תו דתני בסיפא: אלא אמר רבא. אנא מתריצנא דלא תקשי אבל ולא תקשי סתמא דרישא לסתמא דסיפא וה"ק וכן בגינה סתם דינה דגינה סתם כדינא דמקום שנהגו לגדור בבקעה דמחייבין לגדור ועדיין לא שמעי דינא דסתם בקעה ואמטו להכי צריך למתני בסיפא אבל בבקעה לאשמעינן דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא בולא מתני': ועושה לכותל חזית. סימן היכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חזית אם נפל הכותל כו': דכייף ליה קרנא מלבד. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטיט ויכוף ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אויר חבירו: אזיל אידך חבירו וכייף ליה נמי מלבר לצד שלו ואמר הרי אית לי נמי חזית ודידי ודידך הוא הכותל ומקומו הלכך לא כייף אלא מלבר: אכתי אתי האי וגייז לההיא חזית שהוא (פצע) [לצד] שלו ואמר דידי ודידך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחברם לכותל בטיט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכולין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ור' יוחנן אמר. היינו חזית:

קשיא להך לישנא דאיכא דאמרי:

אהדר ליה כלילא דיילי נקרינהו לעיניה יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר מר האי עבדא בישא מאי קא עביד אמר ליה מאי אעביד ליה א"ל גלטייה מר א[אמר ליה [כתיב] [1]גם במדעך מלך אל תקלל אמר ליה האי לאו מלך הוא א"ל [2]ולידהו עשיר בעלמא וכתיב ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר [3]ולא יהא אלא נשיא וכתיב [2]ונשיא בעמך לא תאור א"ל [4]בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך א"ל מסתפינא [5] מיניה א"ל ליכא איניש דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא א"ל כתיב כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר א"ל אנא הוא אי הואי ידענא דזהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דההוא גברא א"ל הוא ככבה אורו של עולם דכתיב [3]כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב [4]ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב [5]והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב [6]הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם א"ל מסתפינא ממלכותא א"ל שדר שליחא וליזיל שתא וליעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרית [ליה] ובניית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זייגך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדום [עבדא] קלניא מתעביד מאי רכא מלכותא דכתיב [7]אנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא [8]ויקראו לפניו אברך [9]אמרי מי שלא ראה בנין הורדום לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר [10]רבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר [11] למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא ובבא בר בוטא [12]היכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי [13]מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר [14]להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתיב [15]כולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב [16]ולקצת ירחין תרי עשר וגו' איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש [17]דאי לא מלכות לא מתבני ודניאל מנלך דאיענש אילימא משום דכתיב [18]ותקרא אסתר להתך זה דניאל הניחא למ"ד שחתכוהו מגדולתו אלא למ"ד שכל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשדיוהו לגובא דאריוותא: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי [19]לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא: לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשיטא לא צריכא [20]דנפל לרשותא דחד מיניהו אי נמי [21]דפנינהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו אימא סיפא אבל בבקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא אמר אבי ה"ק וכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא [22]הכי קתני וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו: אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא גיזוזא מידע ידיע איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא רבי יוחנן אמר נשעייה

שבלי דברי מלכות נחתכין **על פיו**. לפי תרגום [שלו] מתפוררים ומתפזרים: **הכי קתני וכן בגינה סתם כו'**. וסיפא נמי יש לפרש כן מאי סתם בקעה ומקום שלא נהגו לגדור בגינה מין מחייבין אותו: **והא** מבחוץ קתני קשיא. ומיובעא מינה דמסיקין למימר היינו דאמר רב הונא אם רצה כונס לתוך שלו ועושה חזית: **גייז** ליה חבריה ושדי ליה. מע"ג דל"ל ממון הוה ליה למיתני: **לעלויי** לאמר גזוזא מידע ידיע דהוה ליה לפופא מידע ידיע: (דף טו.) ותמך להיכן הלך ומפרש לפי שמין מסיקין על הקלקלה:

מסורת הש"ס

(ד) ב"ק נ: ב"מ מח: סב. סנהדרין מז. פה. מכות ח:], ס) סוכה נח: ע"ז, ג) [שם לוקח רבא], ד) ב"ק דלא סגיא ליה בלא מלכא, ה) מנילה טו., ו) משמעות, ז) נקי"ת: רלימה, ח) ס"ז ועבזי, ט) [וכן בפיקי דר"ת פ"ג], י) שייך לע"ב,

ממלכותא. כפופים היו למלכות רומיים: ממאי. נוטלין רשות: לי זייגך עלך ספרך לאן. מס נתגאית בכלי מלחמתך שהרגת בית מדרשך ספר יוחסין שלך בידינו הוא [ידענו] שאתה עבד: **לא רכא הוי.** לא מלך ולא בן מלך: **קלניא מתעביד.** נעשה בן חורין מלוין: **שישא.** שיש ירוק שקורין בי"ש: **ומרמרא.** שיש לבן: **כוחלא.** שיש כעין כחול: **אידוותא דימא.** גלי הים [שכל נעשים ונדיש והעין [1] מתעשת ברחייתן]: **נענש דניאל.** לקמיה מפרש עונשו: **מלכי ישפר עלך.** עלמי תיטב בעיניך: **כאיתן עניין.** בחמימת עניים: **כען מפתך לארעא לנחותך.** [יהא תורך] **לנחותך: כולא מטא.** כל החלום של פורענות בא עליו: **לקלא ירחין תרי עשר.** בשבוע עלמו של דניאל תלה לו שיש עשר חדש: **נבוזא.** לוזבי דקליס: **ודפנא.** עגפי עץ ערמונים שקורין לו"ר ופרי שלו קורין בי"ש: **פשיטא.** דהאנשים של שיעיסק לפי פסק לן דיעל דמתני' המלמדו שמתחלה בין שיעסק עשאוה על כרחם היו חולקין בשוה האנשים שהרי בראשות שיעסק מונחים ויד מי מסס תגבר: (הגי"ה בפי' ר"ח קמ"ל דלא בעינן רחיה בלא שותף מפיק מיניה בלא רחיה ומיהו לטעין דליליה ניהו עליו הרחיה וכל כה"ג סכי דיינינן ליה. וזה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הבית והעלייה בתחילתו מיבעיא מינה בשותפין כי היכי גוונא דנוחי לאנשים בראשות מביעו לא קפדי ומזקק רשות לאו כלום הוא שמעינן מינה דכל כהאי גוונא למילתא דידיעא בשותפות לתרוייהו מע"ג דמנחי בראשות לחד מינייהו לא יכול למיטען דיל ניעבו דבראשותי מנחי דקי"ל שותפין לא קפדי אהדדי ע"כ): **השתא שאני גינה דאורח נ[א.** מע"פ שהזיק רחיים[ט] קלקה: **אמר אביי כו'.** הלי מקום שנהגו לגדור דקתני מתני' מבקעה קלי: **מ"ט מהו לחלל בבקעה.** הא מינה סליק וכסי ליעבי [ג] למיתני לחל מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו: **מכפייה לקרנא לבר.** רלמי כבותל יכוף ללד חבירו. וכל חזית לשון קלה הוא וכן שניהו בתמיד (פ"ג מ"ד) גבי מערכה וחזיתה מזלחה רלמי הגזירין וכן מחזה מול מחזה דמלכים (פ' ז) רלמי הנסרים מוסכין זה מול זה. [ח] **ועביד מאברתי כופה לגלי** רלמי בכותל שמחבר גרלמו לחנים וטיט ומעבהו: **דידי ודידיה הוא.** כדקתני מתניתין כשעושין חומה בין שניהם עושין חזית לחלן ומכאן: **השתא נמי גייז לה.** להניח כפופה שהיא לגלו ומימה דידי ודידיה הוא ולא עשינו חזית: **מלגיו.** ללד שלו. ולקמיה פריך הא מבחוץ קתני: **לייף ליה.** מחבר חזית לחרת לגלו: **נשעייה**

אבל בבקעה לאשמעינן דינא דסתם בקעה דמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא בולא מתני': ועושה לכותל חזית. סימן היכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חזית אם נפל הכותל כו': דכייף ליה קרנא מלבד. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטיט ויכוף ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אויר חבירו: אזיל אידך חבירו וכייף ליה נמי מלבר לצד שלו ואמר הרי אית לי נמי חזית ודידי ודידך הוא הכותל ומקומו הלכך לא כייף אלא מלבר: אכתי אתי האי וגייז לההיא חזית שהוא (פצע) [לצד] שלו ואמר דידי ודידך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחברם לכותל בטיט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכולין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ור' יוחנן אמר. היינו חזית: